

Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων

Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών

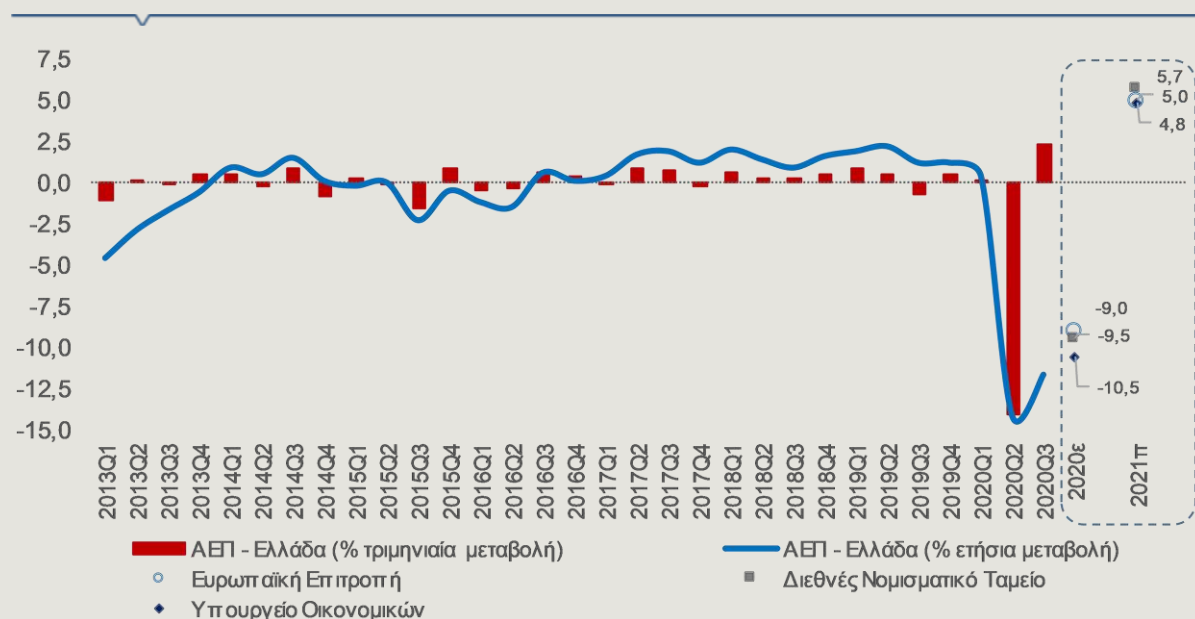
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ανάλυση των χαρακτηριστικών της Υφεσιακής Διαταραχής: Η επίπτωση του Τουρισμού και η σημασία των Δημοσιονομικών Παρεμβάσεων

Οι πρόσφατες ανακοινώσεις της ΕΛΣΤΑΤ σχετικά με την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους επιβεβαιώνουν ότι: (α) η πανδημική κρίση στην Ελλάδα έγινε αισθητή, κυρίως, ως μία διαταραχή της εξωτερικής ζήτησης και (β) η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που υιοθετήθηκε, σε συνδυασμό με την ισχυρή πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, οδήγησε σε σημαντική άμβλυνση των επιπτώσεων στη συνολική δαπάνη και στις θέσεις απασχόλησης. Τα κύρια συμπεράσματα από την ανάλυση των εθνολογιστικών στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ για την πορεία του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και των συνιστωσών του έχουν ως ακολούθως:

Πρώτον, μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων στη χώρα μας, τον Μάιο και τον Ιούνιο, η οικονομική δραστηριότητα, σταδιακά, έτεινε, κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους, προς μία «ατελή κανονικότητα», με έναν ασύμμετρο τρόπο μεταξύ των κλάδων δραστηριότητας. Η εξέλιξη αυτή αποτυπώθηκε στην αύξηση του ΑΕΠ του τρίτου τριμήνου κατά 2,3% σε τριμηνιαία, εποχικά διορθωμένη βάση, έναντι αντίστοιχης μείωσης κατά 14,1% στο δεύτερο τρίμηνο, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (Γράφημα 1). Αξίζει να σημειωθεί ότι η άνοδος του ΑΕΠ της Ευρωζώνης, το τρίτο τρίμηνο του 2020, σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο, διαμορφώθηκε σε 12,6%, σημαντικά υψηλότερη από την αντίστοιχη του ΑΕΠ της Ελλάδας, εξέλιξη που συνδέεται πιθανώς με την πιο επιτυχή διαχείριση της υγειονομικής κρίσης στη χώρα μας στο δεύτερο τρίμηνο, αλλά και τη μεγαλύτερη εξάρτησή της από τον τουρισμό στο τρίτο τρίμηνο.

Συρρίκνωση του ΑΕΠ στο τρίτο τρίμηνο σε ετήσια βάση και ανάκαμψη σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο: Οι εκτιμήσεις για την πορεία του ΑΕΠ το 2020 και το 2021.

ΓΡΑΦΗΜΑ 1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ,
Ευρωπαϊκή
Επιτροπή,
Διεθνές
Νομισματικό
Ταμείο,
Υπουργείο
Οικονομικών

Δεύτερον, η πτώση του ΑΕΠ, στο τρίτο τρίμηνο του 2020, σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019, διαμορφώθηκε στο 11,7%, ελαφρώς μικρότερη συγκριτικά με τη συρρίκνωση του δευτέρου τριμήνου σε ετήσια βάση (14,2%) που ήταν αποτέλεσμα του καθολικού lockdown. Η μεγάλη υποχώρηση, σε ετήσια βάση, κατά το τρίτο τρίμηνο, αντικατοπτρίζει την άνευ προηγουμένου πτώση των τουριστικών εισπράξεων άνω του 70%, σε ετήσια βάση, σε αυτό το χρονικό διάστημα. Το επιχείρημα της ισχυρής εξάρτησης της οικονομίας από τον τουρισμό ενισχύεται, περαιτέρω, από δύο διαρθρωτικά χαρακτηριστικά: (α) τη σημαντική, *άμεση* συνεισφορά του κλάδου στο ΑΕΠ (περίπου 7%, το 2019) αλλά και τη *συνολική συνεισφορά (συμπεριλαμβανομένης της έμμεσης και της επαγόμενης)*, η οποία βάσει υπολογισμών του World Travel and Tourism Organization αντιπροσώπευε άνω του 20% του ΑΕΠ, το 2019, (β) το εποχικό πρότυπο του ελληνικού τουρισμού, αφού ο μεγαλύτερος όγκος των τουριστικών εισπράξεων συγκεντρώνεται στο τρίτο τρίμηνο (59%, κατά μέσο όρο, την τριετία 2017-2019).

Τρίτον, η επίδραση της πανδημίας στους κλάδους του τουρισμού και των μεταφορών αντανακλάται στο γεγονός ότι ο κύριος παράγοντας της πτώσης του ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο, σε ετήσια βάση, ήταν η κατακόρυφη πτώση των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 80%.

Τέταρτον, σε αντίθεση με την εξωτερική ζήτηση, η εγχώρια ιδιωτική και η δημόσια κατανάλωση, σημείωσαν άνοδο, στο τρίτο τρίμηνο, κατά 1% και 4,4%, σε ετήσια βάση, έναντι πτώσης κατά 12% και 2,7%, αντίστοιχα, στο δεύτερο τρίμηνο, εξέλιξη που οφείλεται στη στήριξη των εισοδημάτων μέσω των έκτακτων, δημοσιονομικών μέτρων, καθώς και της υποστηρικτικής πιστωτικής πολιτικής.

Πέμπτον, οι επενδύσεις μειώθηκαν οριακά, κατά 0,3%, στο τρίτο τρίμηνο του 2020, ενώ συμπεριλαμβανομένων των αποθεμάτων, αυξήθηκαν κατά 31,5%. Ως αποτέλεσμα, η συνεισφορά των επενδύσεων στη μεταβολή του ΑΕΠ του τρίτου τριμήνου ήταν σχεδόν μηδενική, ενώ η θετική συμβολή των αποθεμάτων (συμπεριλαμβανομένων των στατιστικών διαφορών) αντίστοιχα, διαμορφώθηκε σε 2,5 ποσοστιαίες μονάδες. Είναι αξιοσημείωτο ότι -εν μέσω πανδημίας- οι επενδύσεις σε μηχανολογικό και τεχνολογικό εξοπλισμό αυξήθηκαν κατά 6,3% και οι επενδύσεις σε κατοικίες κατά 32,3%.

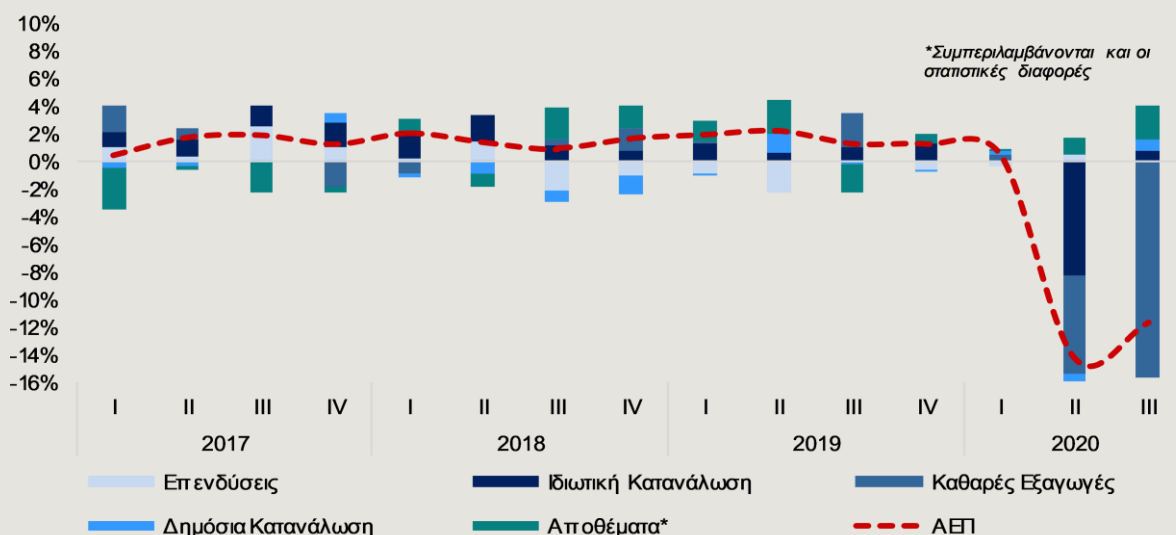
Συνολικά, στο πρώτο εννεάμηνο, παρατηρείται συρρίκνωση του ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος της τάξης του 8,5%. Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις¹, το εύρος της πτώσης του ΑΕΠ, για το 2020 συνολικά, εκτιμάται μεταξύ 9% και 10,5% (Γράφημα 1).

Η επίδραση της καθίζησης του ελληνικού τουρισμού στον εξωτερικό τομέα και στο ΑΕΠ

Η πτώση του ΑΕΠ, σε ετήσια βάση, στο τρίτο τρίμηνο του 2020, προήλθε, σχεδόν εξ ολοκλήρου, από τις χαμηλές επιδόσεις του εξωτερικού τομέα της οικονομίας και, συγκεκριμένα, από τη σημαντική υποχώρηση των εξαγωγών υπηρεσιών. Πιο αναλυτικά, η αρνητική συμβολή των καθαρών εξαγωγών διαμορφώθηκε σε

ΓΡΑΦΗΜΑ 2

Οι Ασύμμετρες Επιπτώσεις της Πανδημίας: Ανάλυση της συμβολής των συνιστωσών του ΑΕΠ από την πλευρά της δαπάνης

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

15,6 ποσοστιαίες μονάδες (Γράφημα 2), καθώς οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών μειώθηκαν κατά 44,9%, σε ετήσια βάση, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές σημείωσαν ηπιότερη ετήσια πτώση, ύψους 6,4%. Η μείωση των εξαγωγών προήλθε από τη συρρίκνωση των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 80%, σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2019, ενώ, αντίθετα, οι εξαγωγές αγαθών σημείωσαν άνοδο κατά 3,5%. Παρά τη σταδιακή επαναλειτουργία του κλάδου του τουρισμού (αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα των εξαγωγών υπηρεσιών), από τις αρχές Ιουνίου, οι επιδόσεις του κλάδου, στο τρίτο τρίμηνο του έτους, διαμορφώθηκαν σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα από τα αντίστοιχα περυσινά. Συγκεκριμένα, η εισερχόμενη τουριστική κίνηση ήταν μειωμένη κατά 79%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Το γεγονός αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στην άνοδο του αριθμού των κρουσμάτων της πανδημίας COVID-19 στο τέλος του καλοκαιριού και στα έκτακτα μέτρα που έλαβε σε ορισμένες τουριστικές περιοχές η Κυβέρνηση, με σκοπό τον περιορισμό τους.

Η αρνητική συμβολή των καθαρών εξαγωγών αντισταθμίστηκε, εν μέρει, από την άνοδο της τελικής καταναλωτικής δαπάνης κατά 1,6%, η οποία συνέβαλε θετικά στη μεταβολή του ΑΕΠ του τρίτου τριμήνου κατά 1,5 μονάδα. Ειδικότερα, η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 1%, σε ετήσια βάση, ενώ η δημόσια κατανάλωση, αντίστοιχα, κατά 4,4%. Όπως αναφέρθηκε εισαγωγικά, το γεγονός αυτό οφείλεται, πρωτίστως, στα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης που τέθηκαν σε εφαρμογή, με σκοπό τη στήριξη της ελληνικής οικονομίας και την αντιμετώπιση των αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας. Αξίζει να αναφερθεί, ωστόσο, ότι παρά την ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης, στο τρίτο τρίμηνο (+15,3%, σε τριμηνιαία βάση), η πτώση που σημειώθηκε, στο δεύτερο τρίμηνο, ήταν κατακόρυφη (-12%) και, ως εκ τούτου, συνολικά στο πρώτο εννέαμηνο του 2020, η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε, σε ετήσια βάση, κατά 3,6%.

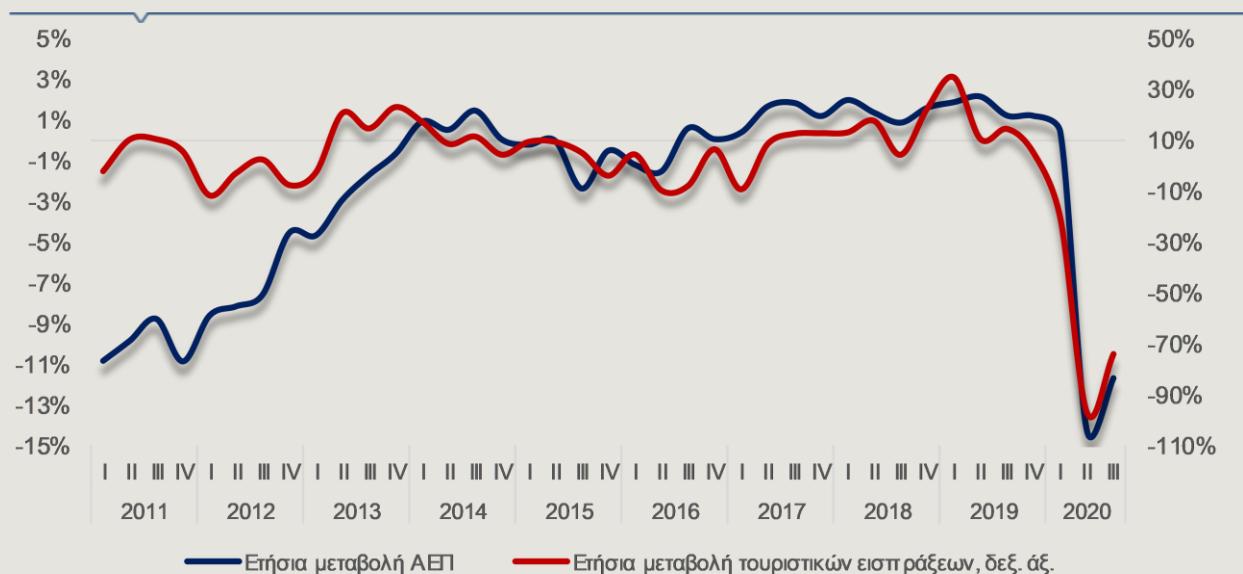
Η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας είναι συνυφασμένη, διαχρονικά, με την ανάπτυξη του τουρισμού. Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας, η χώρα μας σημείωσε εντυπωσιακή και συνεχή τουριστική ανάπτυξη, αφού η ελκυστικότητά της ως ταξιδιωτικού προορισμού παρέμεινε σε πολύ υψηλό επίπεδο. Παρά την ελληνική κρίση χρέους, ο αριθμός των εισερχόμενων τουριστών, κατά τη διάρκεια της περιόδου 2010-2019, υπερδιπλασιάστηκε, ενώ οι αντίστοιχες τουριστικές εισπράξεις σχεδόν διπλασιάστηκαν. Ο τουρισμός ήταν από τους λίγους κλάδους που συνέβαλαν καθοριστικά στην έξοδο της Ελλάδας από την προηγούμενη ύφεση. Ωστόσο, η μεγάλη εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από το συγκεκριμένο κλάδο την καθιστά ευάλωτη σε εξωτερικές διαταραχές, όπως η τρέχουσα, πανδημική κρίση. Τέτοιου είδους απροσδόκητα γεγονότα οδηγούν σε κατακόρυφη πτώση της εξωτερικής ζήτησης και, επομένως, σε καίριο πλήγμα ενός από τους σημαντικότερους κλάδους της εγχώριας οικονομίας.

Στο Γράφημα 3, απεικονίζεται η διαχρονική συσχέτιση μεταξύ του ΑΕΠ και των εσόδων από τον εισερχόμενο τουρισμό. Οι τουριστικές εισπράξεις κατέγραψαν κάθετη πτώση, στο δεύτερο τρίμηνο, κατά 97%, σε ετήσια βάση, εξαιτίας του lockdown και στο τρίτο τρίμηνο αντίστοιχη πτώση, κατά 74%, όπως προαναφέρθηκε, λόγω της τεράστιας υποχώρησης της εξωτερικής ζήτησης, εξέλιξη που είχε αξιοσημείωτη αρνητική επίδραση στο ΑΕΠ.

Τα **βασικά συμπεράσματα** είναι, **πρώτον**, ότι η ζήτηση για τουριστικές υπηρεσίες παρουσιάζει αξιοσημείωτες διακυμάνσεις σε περίπτωση αρνητικής, εξωτερικής διαταραχής, λόγω της έντονης

ΓΡΑΦΗΜΑ 3

Η παράλληλη πτώση του ΑΕΠ και των τουριστικών εισπράξεων, εξαιτίας του εξωγενούς shock που προκάλεσε η πανδημία COVID-19

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ,
Τράπεζα της
Ελλάδος

εξωστρέφειας του τουριστικού κλάδου, ενώ παραμένει σχεδόν ανεπηρέαστη σε περίπτωση εσωτερικής, οικονομικής διαταραχής, όπως συνέβη κατά τη διάρκεια της ύφεσης την περασμένη δεκαετία. **Δεύτερον**, οι έντονες διακυμάνσεις της τουριστικής κίνησης και, επομένως, των ταξιδιωτικών εισπράξεων που προκύπτουν επηρεάζουν ανάλογα την πορεία του ΑΕΠ, επιβεβαιώνοντας την εξάρτηση της εγχώριας οικονομίας από τον τουρισμό και, συνεπώς, τη σχετικά, υψηλή έκθεσή της σε εξωγενείς διαταραχές.

Η πορεία και η ταχύτητα ανάκαμψης για χώρες, όπως η Ελλάδα, που παρουσιάζουν έντονη εξάρτηση από τον εισερχόμενο τουρισμό και τις αεροπορικές συνδέσεις αναμένεται να είναι διαφορετική από την αντίστοιχη άλλων χωρών. Μεσοπρόθεσμα, θα πρέπει να επιδιωχθεί, εν μέρει, υποκατάσταση της εξωτερικής ζήτησης από την εσωτερική, ώστε να καλυφθεί, μερικώς, η ζημία και έως ότου παρέλθει ένα εύλογο χρονικό διάστημα που οι επισκέπτες θα μπορούν να ταξιδέψουν και πάλι με ασφάλεια.

Επιπλέον, δεν θα πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι η χώρα μας δεν διαθέτει άλλη «βαριά βιομηχανία» εκτός από τον τουρισμό, για να αναλάβει το βάρος της ανάκαμψης στο άμεσο μέλλον. Προκειμένου, όμως, να μετριαστεί ο βαθμός εξάρτησής της από έναν και μόνο κλάδο, σε μακροχρόνιο ορίζοντα, θα πρέπει να διαφοροποιηθεί η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ κλάδων και, παράλληλα, να διαφοροποιηθούν οι επιμέρους αγορές εντός του τουριστικού κλάδου (π.χ. αγροτουρισμός, χειμερινός, πολιτισμικός, εκθεσιακός τουρισμός κ.λπ.).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ

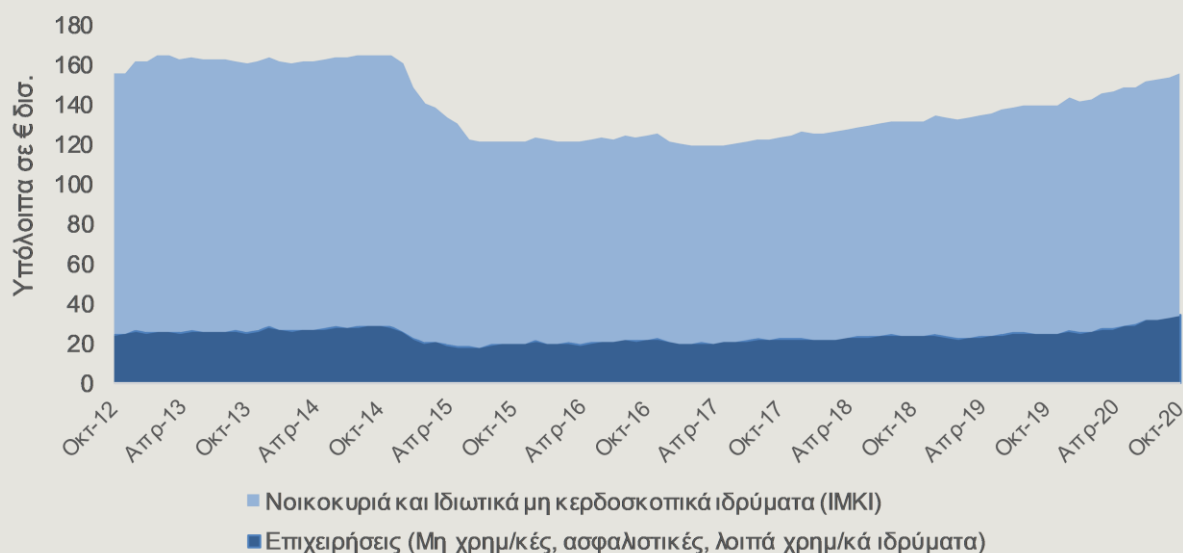
Τραπεζικές Καταθέσεις Ιδιωτικού Τομέα: Διατήρηση των Ανοδικών Τάσεων

Τον Οκτώβριο, οι καταθέσεις² του ιδιωτικού τομέα παρουσίασαν ετήσια αύξηση κατά 11,6%, έναντι 10,3%, τον προηγούμενο μήνα και διαμορφώθηκαν σε Ευρώ 155,7 δισ., στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί, από τον Δεκέμβριο 2014. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται, κυρίως, στην αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών κατά 6,3%, σε ετήσια βάση, σε Ευρώ 121,8 δισ., οι οποίες αποτελούν το 78% των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα, ενώ ανοδικά (+36,1%) κινήθηκαν και οι καταθέσεις των επιχειρήσεων, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2019 (Γράφημα 4). Η μηνιαία καθαρή ροή των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα, τον Οκτώβριο, διαμορφώθηκε σε Ευρώ 2,5 δισ. και προήλθε από την αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών κατά Ευρώ 1,56 δισ. και των επιχειρήσεων κατά Ευρώ 968 εκατ.

Η άνοδος των καταθέσεων του ιδιωτικού τομέα, την περίοδο Μαρτίου-Οκτωβρίου, ανήλθε συνολικά σε Ευρώ 13,9 δισ. (σύνολο μηνιαίων καθαρών ροών), γεγονός που οφείλεται, μεταξύ άλλων, στη συγκράτηση των δαπανών τόσο από την πλευρά των νοικοκυριών, όσο και από την πλευρά των επιχειρήσεων, εξαιτίας της

ΓΡΑΦΗΜΑ 4

Εξέλιξη των Καταθέσεων του Ιδιωτικού Τομέα, Οκτώβριος 2012-Οκτώβριος 2020

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

αυξημένης αβεβαιότητας που υπάρχει, λόγω της πανδημίας COVID-19, για την απασχόληση, τα μελλοντικά εισοδήματα και τη ρευστότητα. Επιπρόσθετοι παράγοντες που οδήγησαν στην άνοδο των καταθέσεων, στο εν λόγω χρονικό διάστημα, ήταν τα μέτρα στήριξης της οικονομίας που υιοθέτησε η ελληνική κυβέρνηση, με σκοπό την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων της πανδημίας, όπως η παροχή ρευστότητας προς τις επιχειρήσεις, η οποία διοχετεύτηκε μέσω του τραπεζικού συστήματος (κεφάλαια κίνησης στο πλαίσιο του Ταμείου Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ II), δάνεια μέσω του Ταμείου Εγγυοδοσίας της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας) αλλά και η καταβολή των αναδρομικών συντάξεων που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο.

Το σύνολο των καταθέσεων της εγχώριας οικονομίας στο τραπεζικό σύστημα, το οποίο περιλαμβάνει εκτός από τις καταθέσεις των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων και τις καταθέσεις της Γενικής Κυβέρνησης, διαμορφώθηκε, τον Οκτώβριο, σε Ευρώ 166,1 δισ. Οι καταθέσεις της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώθηκαν σε Ευρώ 10,4 δισ., σημειώνοντας πτώση κατά Ευρώ 206 εκατ., σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα και κατά Ευρώ 3,2 δισ. (σύνολο μηνιαίων καθαρών ροών), ή 23,4%, σε ετήσια βάση.

Τραπεζική Χρηματοδότηση του Ιδιωτικού Τομέα: Επέκταση πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις και η κλαδική διάσταση

Το υπόλοιπο των χορηγήσεων³ προς τον ιδιωτικό τομέα διαμορφώθηκε σε Ευρώ 147,3 δισ., τον Οκτώβριο, παρουσιάζοντας θετικό ετήσιο ρυθμό μεταβολής (+2,5%). Από το σύνολο των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα, το 50,2% αφορά επιχειρηματικά δάνεια, το 33,5% στεγαστικά δάνεια, το 10,5% καταναλωτικά και λοιπά δάνεια και το 5,8% δάνεια προς ελεύθερους επαγγελματίες, αγρότες και ατομικές επιχειρήσεις.

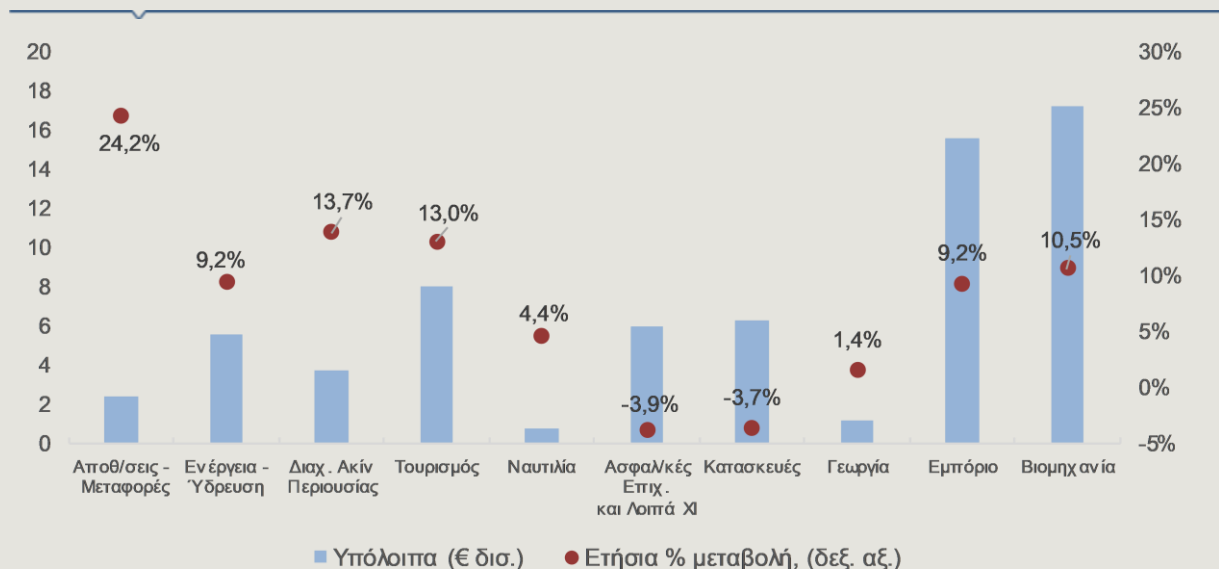
Ειδικότερα, το υπόλοιπο των χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις διαμορφώθηκε στα Ευρώ 73,9 δισ., τον Οκτώβριο (+7,5%, σε ετήσια βάση), εκ των οποίων τα Ευρώ 67,9 δισ. αποτελούν πιστώσεις προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (+8,6%, σε ετήσια βάση) και τα Ευρώ 6 δισ. πιστώσεις προς ασφαλιστικές επιχειρήσεις και λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (-3,9%, σε ετήσια βάση). Σημειώνεται ότι ο ρυθμός αύξησης της χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις που σημειώθηκε τον Οκτώβριο ήταν ο υψηλότερος από τον Ιούλιο 2009 (+7,9%, σε ετήσια βάση).

Ως προς την ανάλυση ανά κλάδο δραστηριότητας, σημαντική αύξηση σημειώθηκε στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων στους κλάδους της βιομηχανίας (+10,5%), του εμπορίου (+9,2%), της ενέργειας-ύδρευσης (+9,2%), του τουρισμού (+13%), της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (+13,7%) και των αποθηκεύσεων και μεταφορών πλην ναυτιλίας (+24,2%), ενώ ηπιότερη άνοδο κατέγραψε η χρηματοδότηση προς τις επιχειρήσεις της ναυτιλίας (+4,4%) και της γεωργίας (+1,4%) (Γράφημα 5). Αντίθετα, μείωση, σε ετήσια βάση, καταγράφηκε στις χορηγήσεις προς τις επιχειρήσεις των κατασκευών (-3,7%).

Η αύξηση της χρηματοδότησης προς την πλειονότητα των κλάδων της ελληνικής οικονομίας ήταν απόρροια, μεταξύ άλλων, των μέτρων ενίσχυσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων που ελήφθησαν από την Ελληνική Κυβέρνηση, με σκοπό την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 (κεφάλαια

ΓΡΑΦΗΜΑ 5

Διάρθρωση και Ετήσια Μεταβολή (%) της Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων, ανά Κλάδο Δραστηριότητας, Οκτώβριος 2020

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

κίνησης στο πλαίσιο του Ταμείου Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ II), δάνεια μέσω του Ταμείου Εγγυοδοσίας της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας).

Αναφορικά με τα δάνεια προς τα νοικοκυριά, τον Οκτώβριο, το υπόλοιπό τους διαμορφώθηκε στα Ευρώ 64,8 δις., σημειώνοντας ετήσια μείωση κατά 2,4%. Ως προς τις επιμέρους κατηγορίες, τα στεγαστικά δάνεια, τα οποία αποτελούν το 76% του συνόλου των δανείων προς τα νοικοκυριά, μειώθηκαν κατά 2,8%, σε ετήσια βάση, ενώ τα καταναλωτικά δάνεια υποχώρησαν κατά 1,5%.

Τέλος, οι πιστώσεις προς τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους αγρότες και τις ατομικές επιχειρήσεις αυξήθηκαν οριακά, τον Οκτώβριο, κατά 0,5%, σε ετήσια βάση.

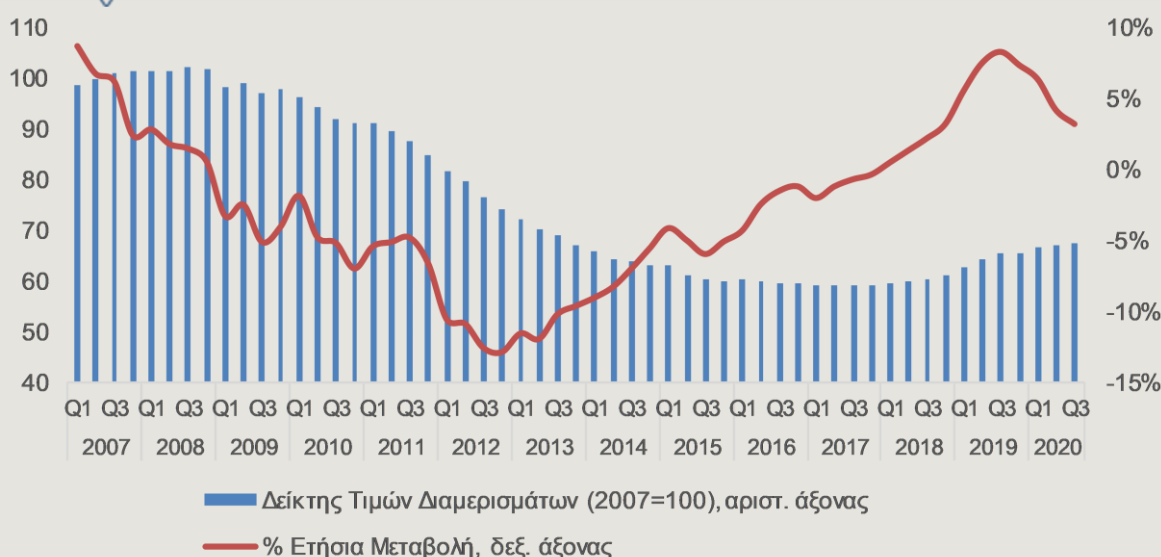
Τιμές Οικιστικών Ακινήτων: Συνέχιση της ανοδικής πορείας με σταδιακή επιβράδυνση της δυναμικής της ανόδου

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η αύξηση των τιμών των οικιστικών ακινήτων (διαμερισμάτων) συνεχίστηκε, το τρίτο τρίμηνο του 2020, για ενδέκατο διαδοχικό τρίμηνο, παρά την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας, εξαιτίας της πανδημίας COVID-19. Παρατηρείται, ωστόσο, μια επιβράδυνση του ετήσιου ρυθμού αύξησης του σχετικού δείκτη, ο οποίος διαμορφώθηκε σε 3,2%, σε ετήσια βάση, έναντι 4,1% το δεύτερο και 6,5%, το πρώτο τρίμηνο του 2020 (Γράφημα 6).

Ως προς την παλαιότητα των διαμερισμάτων, η αύξηση των τιμών ήταν μεγαλύτερη στα νέα διαμερίσματα (μέχρι 5 έτη), κατά 4,2%, σε ετήσια βάση, το τρίτο τρίμηνο του 2020, έναντι 8,6%, την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Όσον αφορά στα παλαιά διαμερίσματα (άνω των 5 ετών), οι τιμές αυξήθηκαν κατά 2,6% το τρίτο τρίμηνο του 2020, ενώ, το ίδιο τρίμηνο του 2019, είχε σημειωθεί ετήσια αύξηση 8,1%.

Αναφορικά με την εξέλιξη των τιμών των διαμερισμάτων ανά γεωγραφική περιοχή, ο ετήσιος ρυθμός ανόδου των τιμών των διαμερισμάτων, το τρίτο τρίμηνο του 2020, ήταν υψηλότερος στην Αθήνα, σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές και διαμορφώθηκε στο 5,4%. Στη Θεσσαλονίκη, οι τιμές των διαμερισμάτων αυξήθηκαν κατά 4,3%, στις λοιπές περιοχές κατά 1,5%, ενώ οριακή μείωση παρατηρήθηκε στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις (-0,3%).

Δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων (διαμερισμάτων)

ΓΡΑΦΗΜΑ 6

Πηγή:
Τράπεζα της
Ελλάδος

Λιανικές Πωλήσεις

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, τον Σεπτέμβριο, ο γενικός δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατέγραψε μείωση κατά 3,5%, σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης κατά 5%, τον ίδιο μήνα του 2019. Χωρίς τα καύσιμα, ο σχετικός δείκτης μειώθηκε κατά 0,7%. Συνολικά, τους πρώτους εννέα μήνες του 2020, ο γενικός

δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατέγραψε ετήσια μείωση της τάξης του 3,6%, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης εκτός καυσίμων μειώθηκε κατά 1,3%, σε σύγκριση με το πρώτο εννεάμηνο του 2019. Σημειώνεται ότι, στο διάστημα Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2019, ο γενικός δείκτης όγκου είχε σημειώσει οριακή ετήσια αύξηση κατά 0,1%, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης εκτός καυσίμων είχε μειωθεί κατά 0,2%, σε ετήσια βάση.

Από τους επιμέρους κλάδους που συνθέτουν το δείκτη, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2020, αύξηση κατέγραψαν, σε ετήσια βάση, οι πωλήσεις σε φαρμακευτικά είδη-καλλυντικά (+13,7%) και σε μεγάλα καταστήματα τροφίμων (+3,9%). Αντίθετα, μείωση των πωλήσεων, σε όρους όγκου, σημειώθηκε σε ένδυση-υπόδηση (-16,1%), καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων (-11%), τρόφιμα-ποτά-καπνό (-10,6%), πολυκαταστήματα (-7,2%), έπιπλα-ηλεκτρικά είδη-οικιακό εξοπλισμό (-1,5%) και σε βιβλία-χαρτικά είδη (-1,2%).

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (ESI), Υπευθύνων για τις Προμήθειες στη Μεταποίηση (PMI) και Επιχειρηματικών Προσδοκιών για την Απασχόληση (EEI)

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (ESI) στην Ελλάδα διαμορφώθηκε, τον Νοέμβριο, στις 91 μονάδες, σημειώνοντας πτώση σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα (92,3 μονάδες) αλλά και με τον Νοέμβριο 2019 (108,1 μονάδες). Σημειώνεται ότι, τον Νοέμβριο, ο δείκτης ESI για την ΕΕ-27 μειώθηκε κατά 3,6 μονάδες, σε μηνιαία βάση, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης στις χώρες της Ευρωζώνης υποχώρησε κατά 3,5 μονάδες, αντίστοιχα. Πιο αναλυτικά, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Γερμανία διαμορφώθηκε στις 94,2 μονάδες (-2,8 μονάδες, σε μηνιαία βάση), στην Ισπανία στις 87,5 μονάδες (-2 μονάδες), στην Ιταλία στις 81,5 μονάδες (-8,7 μονάδες) και στην Πορτογαλία στις 84,5 μονάδες (-4,2 μονάδες).

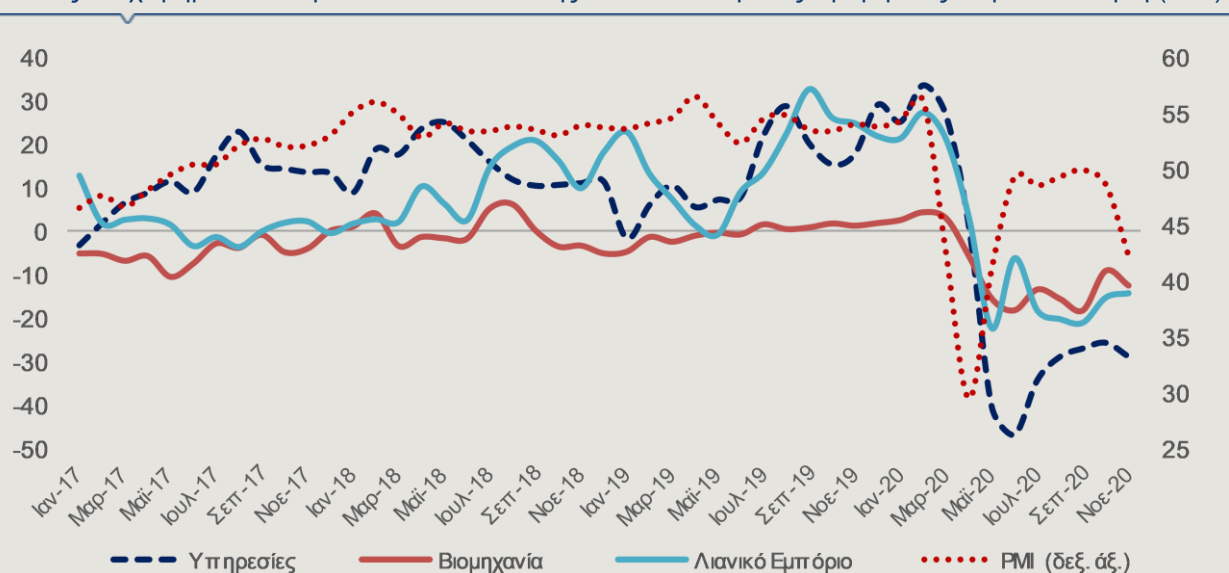
Ός προς τους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών στην Ελλάδα, σημειώθηκε πτώση τον Νοέμβριο, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο, στη βιομηχανία, στις υπηρεσίες και στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, ενώ, αντίθετα, βελτιώθηκαν οι δείκτες των κατασκευών και του λιανικού εμπορίου. Συγκεκριμένα:

(i) Στη βιομηχανία, ο σχετικός δείκτης διαμορφώθηκε στις -12,4 μονάδες, τον Νοέμβριο, μειωμένος κατά 3,4 μονάδες, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο (Γράφημα 7). Από τις βασικές μεταβλητές, αρνητική συμβολή στη διαμόρφωση του δείκτη είχε το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή, τους προσεχείς μήνες (-10,7 μονάδες) και οι εκτιμήσεις για τις παραγγελίες (-0,3 της μονάδας), ενώ αντίθετα, θετικά συνέβαλλαν οι εκτιμήσεις για μείωση των αποθεμάτων (-0,6 της μονάδας).

Επιπλέον, ο δείκτης υπευθύνων για τις προμήθειες στη μεταποίηση (Purchasing Managers Index PMI-IHS Markit) διαμορφώθηκε, τον Νοέμβριο, στις 42,3 μονάδες, από 48,7 τον Οκτώβριο. Η επίδοση του Νοεμβρίου αποτελεί τη χαμηλότερη επίδοση των τελευταίων έξι μηνών και σηματοδοτεί την αρχή μιας δεύτερης περιόδου ύφεσης για τον κλάδο, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας COVID-19. (Γράφημα 7). Η επιδείνωση των λειτουργικών συνθηκών στον ελληνικό μεταποιητικό κλάδο τον Νοέμβριο, προήλθε, πρωτίστως, από τη συρρίκνωση της ζήτησης και ως εκ τούτου από την πτώση της παραγωγής και των επιπέδων απασχόλησης,

ΓΡΑΦΗΜΑ 7

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών και Δείκτης Υπευθύνων για τις Προμήθειες στη Μεταποίηση (PMI)

εξαιτίας των μέτρων περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας που τέθηκαν σε εφαρμογή, με σκοπό την αντιμετώπιση του νέου κύματος της πανδημίας στη χώρα.

(ii) Στις υπηρεσίες, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών σημείωσε πτώση τον Νοέμβριο, στις -28,8 μονάδες, από -25,6 μονάδες τον Οκτώβριο (Γράφημα 7). Παρά το γεγονός ότι ο εν λόγω δείκτης παραμένει σε αρνητικό έδαφος, για έβδομο διαδοχικό μήνα, έχει βελτιωθεί αισθητά σε σύγκριση με τον Ιούνιο (-46,8 μονάδες). Από τις επιμέρους μεταβλητές του δείκτη, επιδεινώθηκαν σημαντικά οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης τους επόμενους τρεις μήνες (-12,6 μονάδες, σε μηνιαία βάση), ενώ αντίθετα, βελτιώθηκαν σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων (+1,9 μονάδες) και την τρέχουσα ζήτηση (+0,9 της μονάδας).

(iii) Στο λιανικό εμπόριο, οι επιχειρηματικές προσδοκίες βελτιώθηκαν, με το σχετικό δείκτη να σημειώνει αύξηση κατά 1 μονάδα, παραμένοντας ωστόσο σε αρνητικό έδαφος για έβδομο διαδοχικό μήνα (-14,3 μονάδες). Η άνοδος του δείκτη οφείλεται στις εκτιμήσεις για συρρίκνωση των αποθεμάτων (-15,6 μονάδες), ενώ, αντίθετα, οι εκτιμήσεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη των πωλήσεων και τις τρέχουσες πωλήσεις επιδεινώθηκαν, κατά 6,6 και 5,8 μονάδες, αντίστοιχα.

(iv) Στις κατασκευές σημειώθηκε σημαντική άνοδος, καθώς ο δείκτης διαμορφώθηκε στις -31 μονάδες, τον Νοέμβριο, από -46,6 μονάδες, τον Οκτώβριο. Η αύξηση αποδίδεται κυρίως στη βελτίωση των προβλέψεων για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων (+30,4 μονάδες), ενώ και οι προσδοκίες για την απασχόληση στον κλάδο ήταν οριακά ενισχυμένες (+0,8 της μονάδας).

Επιπρόσθετα, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης μειώθηκε κατά 2,8 μονάδες, τον Νοέμβριο, σε μηνιαία βάση και διαμορφώθηκε στις -48,3 μονάδες, που αποτελεί τη χειρότερη επίδοση, τους τελευταίους 29 μήνες, στην Ελλάδα (Ιούνιος 2018: -48,9 μονάδες), αλλά και τη χαμηλότερη τιμή μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27. Από τις επιμέρους μεταβλητές που συνθέτουν το δείκτη, πτωτικά κινήθηκαν οι εκτιμήσεις των καταναλωτών για τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας (-13,7 μονάδες) και για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους (-4,2 μονάδες), το επόμενο δωδεκάμηνο. Αντίθετα, βελτίωση παρουσίασαν οι εκτιμήσεις για μείζονες αγορές, τον επόμενο χρόνο (+6,9 μονάδες).

Τέλος, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών για την Απασχόληση (ΕΕΙ) σημείωσε υποχώρηση, τον Νοέμβριο, κατά 1,2 μονάδα και διαμορφώθηκε στις 105,4 μονάδες. Πιο αναλυτικά, οι προσδοκίες για την απασχόληση βελτιώθηκαν στους κλάδους της βιομηχανίας (+2,6 μονάδες) και των κατασκευών (+0,8 της μονάδας), ενώ, αντίθετα, επιδεινώθηκαν στο λιανικό εμπόριο (-1,9 μονάδα) και στις υπηρεσίες (-4,5 μονάδες). Ο δείκτης ΕΕΙ στην ΕΕ-27 διαμορφώθηκε στις 87,2 μονάδες και στην Ευρωζώνη στις 86,6 μονάδες, σημειώνοντας πτώση, σε μηνιαία βάση, κατά 3,3 μονάδες, έκαστος.

Οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στην αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου (Brexit) από την ΕΕ

Με δεδομένο το στενό χρονικό πλαίσιο, καθώς δεν απομένουν πολλές ημέρες μέχρι την 31η Δεκεμβρίου, οπότε και λήγει η μεταβατική περίοδος για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου (ΗΒ) από την ΕΕ, οι συνεχείς ενημερώσεις για την πορεία εξέλιξης του Brexit έχουν αντικατασταθεί από τους αριθμούς των κρουσμάτων και των θανάτων που προκαλεί η εξάπλωση της νόσου COVID-19. Παράλληλα, η μέχρι στιγμής αδυναμία επίτευξης μιας εμπορικής συμφωνίας ενισχύει την αβεβαιότητα για το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας σύναψης μιας συμφωνίας μελλοντικής εμπορικής σχέσης, η οποία προσδοκείται να πλαισιώσει ρυθμιστικά τη σχέση των εμπλεκόμενων μερών στις διασυνοριακές συναλλαγές μεταξύ ΕΕ και Ηνωμένου Βασιλείου, από την 1η Ιανουαρίου 2021. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την κατάληξη της διαπραγματευτικής διαδικασίας, αναμένεται να επέλθουν ουσιαστικές αλλαγές. Με την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου να θέτει στην ΕΕ το ενδεχόμενο αποχώρησης χωρίς εμπορική συμφωνία και τον πρωθυπουργό της χώρας να εξακολουθεί να δηλώνει ότι κάτι τέτοιο δεν αποτελεί ένα κακό αποτέλεσμα, δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι αυτό το «διαζύγιο» θα έχει αίσιο τέλος, ενώ δεν μπορεί να αποκλειστεί ακόμα και η εμφάνιση μιας νέας οικονομικής διαταραχής. Τρία είναι τα βασικά ζητήματα στα οποία δεν έχει υπάρξει ακόμα κοινό σημείο αναφοράς: η αλιεία, οι κανόνες του ισότιμου ανταγωνισμού και ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών. Ωστόσο,

το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα συνεδριάσει στο διάστημα 10-11 Δεκεμβρίου είτε για να εγκρίνει μία συμφωνία, είτε για να επιτρέψει τη συνέχιση των προετοιμασιών για την αντιμετώπιση ενός Brexit χωρίς συμφωνία.

Τι συνιστά η μεταβατική περίοδος;

Στις αρχές του καλοκαιριού, το Ηνωμένο Βασίλειο ενδεχομένως να έλπιζε ότι το σκληρό της πανδημικής κρίσης θα διευκόλυνε τις διαπραγματεύσεις για τη μετά Brexit εμπορική εποχή. Η ΕΕ έχει συμβιβαστεί σε ορισμένα ζητήματα, ενώ έχει θέσει με ξεκάθαρο τρόπο τις κόκκινες γραμμές των διαπραγματεύσεων. Ωστόσο, η αδυναμία υπογραφής μιας εμπορικής συμφωνίας, μέχρι το τέλος του 2020, αποτελεί μια άμεση πρόκληση, σε μια χρονική συγκυρία που οι πάντες δοκιμάζονται από την πανδημική κρίση.

Η μεταβατική περίοδος επιτρέπει τη λήψη σημαντικών αποφάσεων σχετικά με τη μελλοντική σχέση Ηνωμένου Βασιλείου-ΕΕ. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, το Ηνωμένο Βασίλειο εξακολουθεί να παραμένει στην οικονομική ζώνη της ΕΕ (ενιαία αγορά, τελωνειακή ένωση), χωρίς εμπορικές τριβές στις διασυνοριακές συναλλαγές. Οι κανόνες της ΕΕ εξακολουθούν να ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο και αυτοί δεν μπορούν να τροποποιηθούν ή να καταψηφιστούν από το Ηνωμένο Βασίλειο, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών στον προϋπολογισμό της ΕΕ και των δικαστικών αποφάσεων της ΕΕ. Ωστόσο, μετά το πέρας της μεταβατικής περιόδου, θα υπάρξουν δραστικές αλλαγές σε διάφορους τομείς, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των εν εξελίξει διαπραγματεύσεων για τη μελλοντική εμπορική σχέση μεταξύ των δύο μερών. Οι εν λόγω τομείς αφορούν: το εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών, τα ταξίδια και εν γένει τον τουρισμό, τα συστήματα κοινωνικών ασφαλίσεων, το εταιρικό και αστικό δίκαιο, τα δεδομένα πληροφοριών, τα ψηφιακά και πνευματικά δικαιώματα, καθώς και τις διεθνείς συμφωνίες. Παράλληλα, οι πολίτες της ΕΕ δεν θα μπορούν να μετακινηθούν για εργασία και να εγκατασταθούν στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς θα ισχύσει μια νέα μεταναστευτική πολιτική, ενώ παρόμοιες θα είναι οι δυσκολίες και για τους πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου στην ΕΕ.

Ποια είναι η νέα μεταναστευτική πολιτική του Ηνωμένου Βασιλείου;

Μετά τη μεταβατική περίοδο, η νέα πολιτική μετανάστευσης θα στηρίζεται σε ένα σύστημα μοριοδότησης, κατά τα πρότυπα του αυστραλιανού συστήματος, για όσους θελήσουν να εγκατασταθούν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στο νέο σύστημα θα υπάγονται όλοι οι αλλοδαποί είτε είναι πολίτες κρατών-μελών της ΕΕ, είτε τρίτων χωρών, καθώς παύει η ελεύθερη μετακίνηση των Ευρωπαίων πολιτών. Δεν θα γίνονται δεκτοί ανειδίκευτοι εργάτες και οι μετανάστες θα πρέπει να συγκεντρώνουν 70 πόντους για να τους επιτρέπεται η εργασία στη χώρα. Απαραίτητες προϋποθέσεις, οι οποίες θα δίνουν συνολικά 50 πόντους, είναι να υπάρχει προσφορά θέσης εργασίας από εγκεκριμένο εργοδότη, με ειδίκευση σε αυτόν τον επαγγελματικό τομέα και να υπάρχει αποδεκτή γνώση αγγλικών. Οι υπόλοιποι 20 πόντοι θα μπορούν να αποκτούνται με κάποιο από μια σειρά άλλων κριτηρίων. Μεταξύ αυτών των κριτηρίων είναι ο ελάχιστος ετήσιος μικτός μισθός των 25.600 λιρών (με λίγες εξαιρέσεις για συγκεκριμένα επαγγέλματα) ή η κατοχή διδακτορικού τίτλου. Ωστόσο, εγείρονται ορισμένα ερωτήματα σχετικά με θέσεις εργασίας, όπως στην κοινωνική μέριμνα, όπου οι μισθολογικές αποδοχές είναι σχετικά χαμηλές και οι εργαζόμενοι ενδέχεται να μην μπορούν να συγκεντρώσουν τους απαιτούμενους 70 πόντους. Στην περίπτωση αυτή, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν αποκλείεται να εμφανίσει δυσκολία ανάπτυξης ορισμένων τομέων, λόγω αδυναμίας εύρεσης του καταλλήλου ανθρωπίνου δυναμικού, με αποτέλεσμα να πληγεί εμμέσως η ανταγωνιστικότητα.

Οι οικονομικές επιπτώσεις μιας αποχώρησης χωρίς εμπορική συμφωνία

Η επιβολή μιας σειράς νέων εμπορικών δασμών σε μια αγορά που αντιπροσωπεύει σχεδόν το ήμισυ του συνολικού εμπορίου μιας χώρας αναμφίβολα μπορεί να προκαλέσει μια σημαντική οικονομική διαταραχή. Η ΕΕ, στο σύνολό της, αποτελεί το μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο του Ηνωμένου Βασιλείου. Το 2019, οι εξαγωγές του Ηνωμένου Βασιλείου στην ΕΕ ήταν 294 δισ. λίρες (43% του συνόλου των εξαγωγών), ενώ οι εισαγωγές του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ άγγιξαν τα 374 δισ. λίρες (52% των συνολικών εισαγωγών). Ωστόσο, το μερίδιο των εξαγωγών του Ηνωμένου Βασιλείου προς την ΕΕ γενικά μειώθηκε με την πάροδο του χρόνου, από 54% το 2002, σε 43% το 2019, ενώ το μερίδιο των εισαγωγών του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ μειώθηκε από 57% το 2006, σε 52% το 2019. Ως αποτέλεσμα, το Ηνωμένο Βασίλειο εμφανίζει, το 2019, έλλειμμα στο διμερές ισοζύγιο πληρωμών με την ΕΕ της τάξεως των 79 δισ. λιρών, καθώς το πλεόνασμα των 18 δισ. λιρών που καταγράφηκε στο ισοζύγιο υπηρεσιών δεν ήταν ικανό να αντισταθμίσει το έλλειμμα των 97 δισ. λιρών του εμπορικού ισοζυγίου αγαθών. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο κλάδος των υπηρεσιών αντιπροσώπευε, το 2019, το 42% των εξαγωγών του Ηνωμένου Βασιλείου προς την ΕΕ.

Η μη επίτευξη εμπορικής συμφωνίας μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και ΕΕ αλλά και η συνέχιση της πανδημίας μπορούν να προκαλέσουν αξιοσημείωτες αρνητικές επιπτώσεις στην ήδη επιβαρυνόμενη οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου. Σημειώνεται ότι η οικονομική δραστηριότητα συρρικνώθηκε, το δεύτερο τρίμηνο του 2020, κατά 19,8% (Γράφημα 8), εξαιτίας της πανδημίας COVID-19, καθώς εξαρτάται κατά 79% από τον

κλάδο των υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στις συνθήκες που δημιούργησε η υγειονομική κρίση. Ωστόσο, το τρίτο τρίμηνο του 2020, παρατηρήθηκε δυναμική ανάκαμψη της οικονομίας, με αύξηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης στο 15,5%, η οποία δε θα μπορέσει να συνεχιστεί και στο τελευταίο τρίμηνο του 2020, καθώς η αναθέρμανση της πανδημίας έχει αρχίσει να δημιουργεί συνθήκες ύφεσης. Η Τράπεζα της Αγγλίας (BoE) αναμένει ότι η οικονομία θα συρρικνωθεί κατά 2% τους τελευταίους τρεις μήνες του 2020, πριν ανακάμψει στις αρχές του 2021, υπό την προϋπόθεση ότι θα έχουν αρθεί οι περιορισμοί στην οικονομική δραστηριότητα.

Στο εμπορικό πεδίο, όλες οι συναλλαγές θα πραγματοποιούνται υπό τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και κατά συνέπεια τόσο το Ηνωμένο Βασίλειο, όσο και η ΕΕ θα πρέπει να καταβάλουν δασμούς για τα εισαγόμενα προϊόντα. Στην προκειμένη περίπτωση, πολλές επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου θα υποστούν σημαντική συρρίκνωση του κύκλου εργασιών τους. Αξίζει να επισημανθεί ότι η πανδημική κρίση δεν έχει δώσει την ευκαιρία σε εταιρείες εξαγωγικού χαρακτήρα να προβούν στις αλλαγές που μπορεί να απαιτήσουν οι νέες εμπορικές συνθήκες, καθώς το βάρος επικεντρώθηκε στη μείωση των επιπτώσεων από τη διακοπή της οικονομικής δραστηριότητας (lockdown). Επιπρόσθετα, ορισμένες ιδιαίτερα μικρές εξαγωγικές επιχειρήσεις ενδεχομένως να μη διαθέτουν το απαιτούμενο κεφάλαιο κίνησης για να επενδύσουν σε νέες διαδικασίες και σε προσωπικό.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8
ΓΡΑΦΗΜΑ 9

Brexit ή Brovid;

Το Ηνωμένο Βασίλειο προσπάθησε, μέσω της αποχώρησής του από την ΕΕ, να αξιοποιήσει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα στο πεδίο της παγκοσμιοποίησης. Ωστόσο, οι πολιτικοί χειρισμοί των κυβερνήσεών του και η εμφάνιση της πανδημίας COVID-19 έχουν ανατρέψει, σε σημαντικό βαθμό, τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η παγκόσμια οικονομία αντιμετωπίζει σημαντική κάμψη του ρυθμού μεγέθυνσης, ενώ θα απαιτηθεί μεγάλο χρονικό διάστημα για να ανακάμψει. Επομένως, το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο πραγματικά είναι συμφέρουσα η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ με μια τραυματισμένη οικονομία, εν μέσω μιας άνευ προηγουμένου πανδημίας και χωρίς μια εμπορική συμφωνία. Το τελευταίο διάστημα, διάχυτος είναι ο φόβος για άτακτη αποχώρηση από την ΕΕ, εν μέσω πανδημίας, με αποτέλεσμα η λέξη Brexit να έχει αντικατασταθεί από την λέξη Brovid (Brexit+Covid). Με τον περιορισμένο χρόνο που απομένει μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2020, δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί αν μπορούμε να προσδοκούμε μια ομαλή έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ. Ωστόσο, εάν το ζητούμενο είναι η άνευ τριγμών αποχώρηση, τότε θα πρέπει να υπάρξει κάποια γρήγορη δράση, εν μέσω του δεύτερου κύματος COVID-19 που πλήττει τον ευρωπαϊκό χώρο.

Πλησιάζοντας στο τέλος της μεταβατικής περιόδου και με την πανδημία COVID-19 να συνεχίζει να απειλεί την οικονομική δραστηριότητα, το αποτέλεσμα του Brexit εξακολουθεί να ενσωματώνει στοιχεία αβεβαιότητας. Οι επιχειρήσεις υποστηρίζουν ότι το Brexit χωρίς εμπορική συμφωνία θα είναι καταστροφικό, ενώ ο διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας (BoE) έχει προειδοποιήσει ότι η αποτυχία εξασφάλισης μιας συμφωνίας με την ΕΕ ενδέχεται να προκαλέσει μεγαλύτερη ζημία στην οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου μακροπρόθεσμα συγκριτικά με την πανδημία COVID-19. Στις αρχές του Νοεμβρίου, η BoE αύξησε τις αγορές

κρατικών ομολόγων του Ηνωμένου Βασιλείου κατά 150 δισ. λίρες, σε 895 δισ. λίρες (Γράφημα 9), επεκτείνοντας το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης έως τον Μάρτιο 2021. Η Τράπεζα της Αγγλίας εκτιμά ότι η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου θα συρρικνωθεί κατά 11% το 2020 (November monetary policy report), ενώ η ανεργία θα ανέλθει στο 7,75% (το υψηλότερο ποσοστό από το 2013), στα μέσα του επόμενου έτους, από 4,5% σήμερα. Παράλληλα, επισημαίνει ότι μια αλλαγή στους όρους του εμπορίου με την ΕΕ θα μπορούσε να προκαλέσει μια διαρκή αναταραχή και ενδεχομένως η οικονομία να χρειαζόταν 30-40 έτη για να προσαρμοστεί.

Το ασφυκτικό χρονικό πλαίσιο αποτελεί μια σημαντική οικονομική πρόκληση τόσο για το Ηνωμένο Βασίλειο, όσο και για την ΕΕ. Οι επιλογές δεν είναι πολλές. Είτε θα υπάρξει μια νέα παράταση μετά το τέλος του 2020, γεγονός που αν και έχει αποκλειστεί, ενδέχεται εν τέλει να επιτραπεί με πρόσχημα την εν εξελίξει πανδημία, είτε οι δύο πλευρές θα πρέπει να συμφωνήσουν στα βασικά σημεία των εκκρεμοτήτων και να φθάσουν σε μια συμβιβαστική λύση σε μεταγενέστερο χρόνο.

ΗΠΑ

ΑΕΠ

Σύμφωνα με τη δεύτερη εκτίμηση του Bureau of Economic Analysis, στο τρίτο τρίμηνο του 2020, ο ετησιοποιημένος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ ήταν θετικός, της τάξης του 33,1%, έναντι μείωσης κατά 31,4%, το δεύτερο τρίμηνο και κατά 5,0%, το πρώτο τρίμηνο του έτους (Γράφημα 10). Η αύξηση του ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο, η οποία παρέμεινε στα ίδια επίπεδα σε σύγκριση με την πρώτη εκτίμηση, συνιστά μια ιστορική άνοδο, τη μεγαλύτερη από την έναρξη καταγραφής των στοιχείων της έρευνας, το 1947. Χαρακτηριστικό της έντασης της μεγέθυνσης της αμερικανικής οικονομίας είναι ότι η αμέσως μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ ήταν 16,7%, το πρώτο τρίμηνο του 1950, ήτοι περίπου το ήμισυ της τρέχουσας ανόδου. Η σταδιακή άρση των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης, κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου, σε συνδυασμό με την ισχυρή στήριξη της δημοσιονομικής και της νομισματικής πολιτικής οδήγησαν στη σημαντική αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας, το τρίτο τρίμηνο.

Όσον αφορά στις επιμέρους συνιστώσες του ΑΕΠ, σημειώνονται τα ακόλουθα:

Πρώτον, η ιδιωτική κατανάλωση, η οποία συνιστά περί το 70% του ΑΕΠ και αποτέλεσε το βασικότερο πυλώνα του αναπτυξιακού προτύπου των ΗΠΑ πριν από το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης, αυξήθηκε κατά 40,6%, το τρίτο τρίμηνο του 2020, έναντι μείωσης κατά 33,2%, το δεύτερο τρίμηνο του έτους, με αποτέλεσμα η συμβολή της στη μεταβολή του ΑΕΠ να είναι θετική, της τάξης των 25,22 εκατοστιαίων μονάδων, έναντι αρνητικής συνεισφοράς κατά 24,01 εκατοστιαίες μονάδες, στο προηγούμενο τρίμηνο. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη αύξηση που έχει καταγραφεί, εξέλιξη που αποδίδεται τόσο στην ομαλοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας, όσο και στη σημαντική αποκλιμάκωση του ποσοστού της ανεργίας, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την πραγματοποίηση καταναλωτικών δαπανών που είχαν ανασταλεί το προηγούμενο τρίμηνο και κατά συνέπεια την αύξηση της ζήτησης. Υπενθυμίζεται ότι το τρίτο τρίμηνο του έτους, το μέσο ποσοστό της ανεργίας υποχώρησε στο 8,8% (εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία), έναντι 13%, το δεύτερο τρίμηνο και 3,8%, το πρώτο τρίμηνο. Επισημαίνεται ότι, κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2019-Φεβρουαρίου 2020, το ποσοστό της ανεργίας κυμαινόταν στο εύρος 3,5%-3,6%, καταγράφοντας επιδόσεις που αποτελούν χαμηλό 50 ετών.

Δεύτερον, η δημόσια κατανάλωση, η οποία μειώθηκε κατά 4,9%, συνέβαλε αρνητικά στη μεταβολή του ΑΕΠ, το τρίτο τρίμηνο του 2020, κατά 0,76 της εκατοστιαίας μονάδας, έναντι θετικής συνεισφοράς κατά 0,77 της εκατοστιαίας μονάδας, στο προηγούμενο τρίμηνο που είχε αυξηθεί κατά 2,5%.

Σημειώνεται ότι, στα τέλη Μαρτίου, εγκρίθηκε δημοσιονομικό πακέτο ύψους 2,2 τρισ. δολαρίων, το μεγαλύτερο στην αμερικανική ιστορία, προκειμένου να στηριχτούν οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, ενώ, κατά την τρέχουσα περίοδο, βρίσκονται σε εξέλιξη διαβουλεύσεις μεταξύ των Ρεπουμπλικάνων και των Δημοκρατικών για ένα νέο δημοσιονομικό πακέτο στήριξης της αμερικανικής οικονομίας.

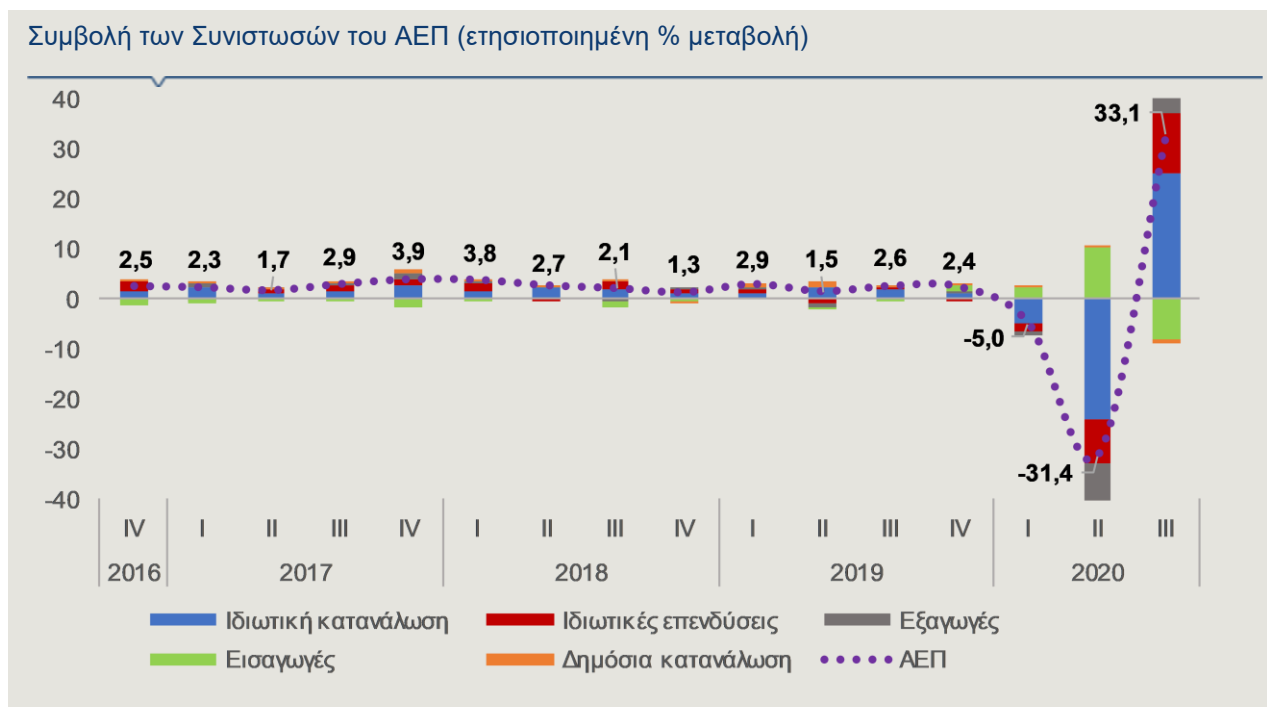
Τρίτον, οι καθαρές εξαγωγές συνέβαλαν αρνητικά, κατά 3,18 εκατοστιαίες μονάδες στην οικονομική δραστηριότητα του τρίτου τριμήνου του 2020, έναντι θετικής συμβολής κατά 0,62 της εκατοστιαίας μονάδας, το δεύτερο τρίμηνο του έτους. Ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών διαμορφώθηκε σε 93,1% (πρώτο τρίμηνο του 2020: -54,1%), ενώ ο αντίστοιχος ρυθμός αύξησης των εξαγωγών διαμορφώθηκε σε 60,5% (πρώτο τρίμηνο του 2020: -64,4%). Σημειώνεται η εξαιρετικά μεγάλη αύξηση στις εισαγωγές (110%) και στις εξαγωγές (104,6%) των αγαθών, ως απόρροια της ενίσχυσης του διεθνούς εμπορίου.

Τέταρον, θετική ήταν η συμβολή των ιδιωτικών επενδύσεων (11,78 εκατοστιαίες μονάδες), μετά από τρία

διαδοχικά τρίμηνα αρνητικής συνεισφοράς, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 84,9%, το τρίτο τρίμηνο του 2020, έναντι μείωσης κατά 46,6%, το δεύτερο τρίμηνο του έτους. Στη σημαντική αυτή αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων συνέβαλαν η άνοδος των αποθεμάτων των επιχειρήσεων (6,55 εκατοστιαίες μονάδες), των επενδύσεων εκτός κατοικιών κατά 21,8% (3,06 εκατοστιαίες μονάδες) και των επενδύσεων σε κατοικίες κατά 62,3% (2,17 εκατοστιαίες μονάδες). Οι επενδύσεις σε κατοικίες αυξήθηκαν, μετά από ένα τρίμηνο έντονης πτώσης, συνεπικουρούμενες από τη συνεχιζόμενη πώση των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων.

ΓΡΑΦΗΜΑ 10

Πηγή:
Bureau of
Economic
Analysis (BEA)

Ζώνη του Ευρώ (ΖτΕ)

Δείκτης PMI Markit – Μεταποίηση

Ο δείκτης των υπευθύνων για τις προμήθειες στη μεταποίηση (Purchasing Managers Index PMI-HIS Markit) υποχώρησε από 54,8 μονάδες, τον Οκτώβριο, το υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων δύο και πλέον ετών, στις 53,8 μονάδες, τον Νοέμβριο (τελική μέτρηση). Η μέτρηση του Νοεμβρίου είναι κατά 20,4 μονάδες υψηλότερη από την ιστορικά χαμηλή μέτρηση του Απριλίου, ενώ ο δείκτης διαμορφώθηκε πάνω από τις 50 μονάδες, για πέμπτο διαδοχικό μήνα, μετά από δεκαεπτά μήνες. Υπενθυμίζεται ότι το όριο των 50 μονάδων αποτελεί το διαχωριστικό σημείο μεταξύ συρρίκνωσης και επέκτασης (Γράφημα 11).

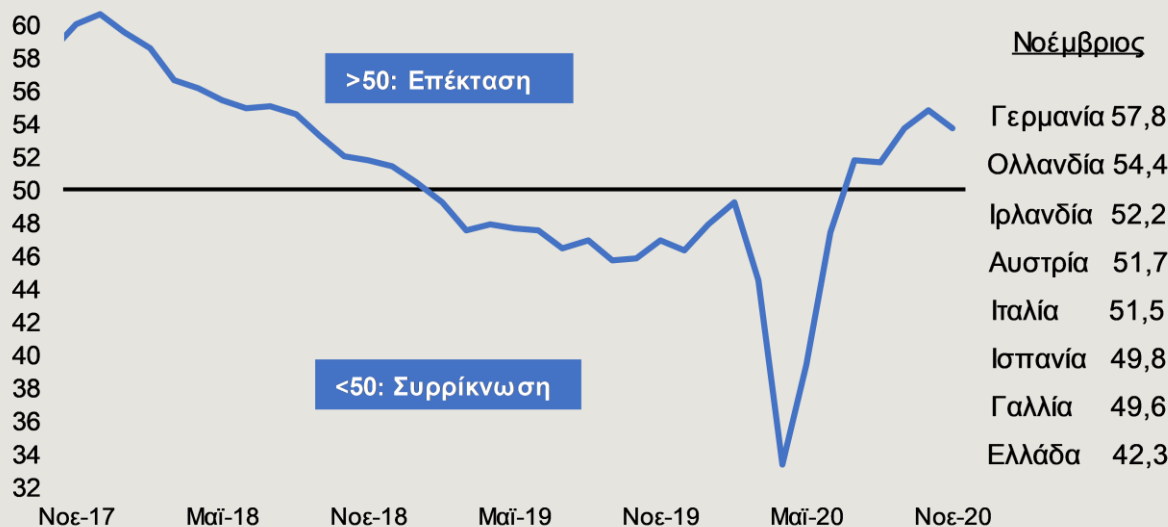
Τα στοιχεία της έρευνας για τον Νοέμβριο υποδηλώνουν, παρά τη μηνιαία πώση του δείκτη, διατήρηση των συνθηκών ανάκαμψης του κλάδου της μεταποίησης στη ΖτΕ, για πέμπτο διαδοχικό μήνα. Τόσο η παραγωγή, όσο και οι νέες παραγγελίες αυξήθηκαν, επίσης, για πέμπτο διαδοχικό μήνα, με το ρυθμό αύξησης, ωστόσο, να είναι σημαντικά εξασθενημένος. Η Γερμανία, η Ολλανδία και η Αυστρία κατέγραψαν τις καλύτερες εξαγωγικές επιδόσεις. Παρά την ανάκαμψη του κλάδου, η απασχόληση στη μεταποίηση μειώθηκε και τον Νοέμβριο, με τη μείωση των θέσεων εργασίας να είναι εντονότερη στην Ελλάδα, στην Γερμανία και στην Αυστρία. Οι επιχειρηματίες του κλάδου, προκειμένου να ανταποκριθούν στην αύξηση των νέων παραγγελιών, χρησιμοποίησαν το απόθεμα των τελικών προϊόντων, το οποίο κατέγραψε την εντονότερη μείωση από τα τέλη του 2009. Επιπρόσθετα, οι επιχειρηματίες του κλάδου προτιμούν -όπου αυτό είναι εφικτό- τη χρησιμοποίηση των υφιστάμενων αποθεμάτων πρώτων υλών έναντι της αγοράς τους, λόγω της συνεχιζόμενης αύξησης των μέσων χρόνων παράδοσης των εμπορευμάτων. Όσον αφορά στις τιμές, αύξηση καταγράφηκε στο κόστος εισροών για τις επιχειρήσεις σε όλα τα κράτη-μέλη, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο. Οι επιχειρήσεις, στην προσπάθεια διατήρησης των περιθωρίων κέρδους, αύξησαν τις τιμές των τελικών προϊόντων, για δεύτερο διαδοχικό μήνα. Οι προοπτικές για την παραγωγή στο μεταποιητικό κλάδο διατηρούνται θετικές, με την επιχειρηματική εμπιστοσύνη να βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων δυόμισι και πλέον ετών, με τους Ολλανδούς, τους Ιταλούς και τους Γερμανούς επιχειρηματίες του κλάδου της μεταποίησης να διακατέχονται από το μεγαλύτερο βαθμό αισιοδοξίας.

Αναφορικά με τα κράτη-μέλη που συμμετέχουν στη σύνθεση του δείκτη, με εξαίρεση την Ολλανδία και την

Ιρλανδία, τα υπόλοιπα κατέγραψαν χαμηλότερες επιδόσεις τον Νοέμβριο, σε σύγκριση με τον Οκτώβριο, με την Γερμανία να σημειώνει την υψηλότερη επίδοση και την Ελλάδα τη χαμηλότερη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η βελτίωση του δείκτη στα κράτη-μέλη από τα ιστορικά χαμηλά του Απριλίου είναι αξιοσημείωτη, ενώ κάποια καταγράφουν υψηλότερες από τις προ πανδημικής κρίσης επιδόσεις του Φεβρουαρίου. Επιπλέον, τα περισσότερα κράτη-μέλη καταγράφουν επιδόσεις πάνω από τις 50 μονάδες, με εξαίρεση την Ισπανία και την Γαλλία, που κινούνται στο όριο των 50 μονάδων και την Ελλάδα που απέχει σημαντικά.

ΓΡΑΦΗΜΑ 11

Εξέλιξη Δείκτη PMI Μεταποίησης στη ΖΤΕ και επιδόσεις των Κρατών-Μελών που συνθέτουν το Δείκτη

Πηγή: IHS Markit

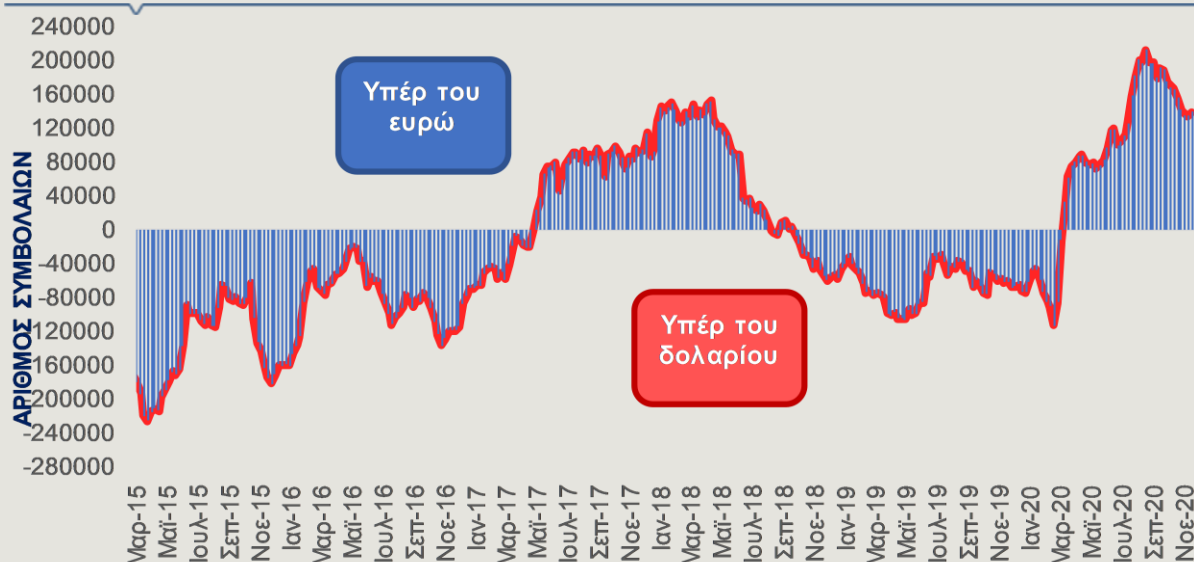
ΑΓΟΡΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ & ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

Ισοτιμίες

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Χρηματιστηρίου του Σικάγου, οι συνολικές καθαρές τοποθετήσεις (αγορές μείον πωλήσεις) στην ισοτιμία του ευρώ με το δολάριο διατηρήθηκαν θετικές, την εβδομάδα που έληξε στις 24 Νοεμβρίου. Οι θετικές θέσεις (υπέρ του ευρώ, "long") αυξήθηκαν κατά 4.290 συμβόλαια, με αποτέλεσμα οι

ΓΡΑΦΗΜΑ 12

Specs θέσεις για μη εμπορικές/κερδοσκοπικές συναλλαγές

Πηγή: CFTC, IMM

συνολικές καθαρές θέσεις να διαμορφωθούν στα 138.250 συμβόλαια, από 133.960 συμβόλαια, την προηγούμενη εβδομάδα (Γράφημα 12). Σημειώνεται ότι πρόκειται για την πρώτη εβδομαδιαία αύξηση που καταγράφεται από τις 22 Σεπτεμβρίου.

Ευρώ (EUR/USD) ► Η ισοτιμία του ευρώ με το δολάριο, στις 4 Δεκεμβρίου, στην Ευρώπη, διαμορφωνόταν περί τα 1,2121 δολάρια, με αποτέλεσμα το ευρώ να σημειώνει, από την αρχή του έτους, κέρδη έναντι του δολαρίου (+8,1%), ενώ διαπραγματευόταν υψηλότερα κατά 17,2% από το χαμηλό που είχε καταγράψει στις 3 Ιανουαρίου 2017 (USD 1,0342).

Το ευρώ, στις 3 Δεκεμβρίου, ξεπέρασε το ψυχολογικό όριο των 1,20 δολαρίων, ενώ, στις 4 Δεκεμβρίου, προσέγγισε εντός της ημέρας τα 1,2178 δολάρια, το οποίο είναι το υψηλότερο επίπεδο για το ευρώ από τον Απρίλιο 2018, για να υποχωρήσει στη συνέχεια. Στην παρούσα συγκυρία, η ισοτιμία επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την αισιοδοξία που διακατέχει τους συμμετέχοντες στις αγορές, ως απόρροια των θετικών εξελίξεων σχετικά με το εμβόλιο κατά του COVID-19. Η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος αυξάνει τη διάθεση ανάληψης επενδυτικού κινδύνου, εξέλιξη που ευνοεί το ευρωπαϊκό νόμισμα. Αντίθετα, τόσο η ανακοίνωση μακροοικονομικών μεγεθών στις ΗΠΑ και στην Ευρωζώνη, όσο και η ενδεχόμενη επιβράδυνση των οικονομικών της Ευρωζώνης, λόγω των περιοριστικών μέτρων, έχουν τεθεί σε δεύτερο πλάνο από τους συμμετέχοντες στις αγορές. Το ενδιαφέρον στρέφεται στην επόμενη συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στις 10 Δεκεμβρίου, όπου αναμένεται να υπάρξει περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής.

Ελβετικό Φράγκο (CHF) ► Το ευρώ εμφανίζει απώλειες, σε ημερήσια βάση, έναντι του φράγκου, κινούμενο στην περιοχή των 1,08106 φράγκων (4.12.2020). Το ευρώ σημειώνει, από την αρχή του έτους, απώλειες έναντι του φράγκου, της τάξης του 0,4%.

Βάσει των δημοσιευθέντων νομισματικών στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας της Ελβετίας (SNB), την προηγούμενη εβδομάδα, πιθανολογείται ότι δεν υπήρξε παρέμβαση της στην αγορά συναλλάγματος για αποτροπή ενίσχυσης του φράγκου. Το ποσό των μετρητών που οι εμπορικές τράπεζες της Ελβετίας είχαν καταθέσει στην SNB μειώθηκε στα 706,5 δισ. φράγκα, για την εβδομάδα που έληξε στις 27 Νοεμβρίου, από 707,3 δισ. φράγκα, για την εβδομάδα μέχρι και τις 20 Νοεμβρίου.

Στερλίνα (GBP) ► Η στερλίνα, στις 4 Δεκεμβρίου, εμφάνιζε μεικτή εικόνα, σε ημερήσια βάση, καταγράφοντας οριακές απώλειες έναντι του δολαρίου ΗΠΑ (1,3441 USD/GBP) και μικρά κέρδη έναντι του ευρώ (0,90224 GBP/EUR). Σημειώνεται ότι, από την αρχή του έτους, η στερλίνα καταγράφει απώλειες κατά 6,7% έναντι του ευρώ, αλλά κέρδη κατά 1,4% έναντι του δολαρίου.

Σωρευτικά, η στερλίνα, από την ημέρα διεξαγωγής του δημοψηφίσματος, στις 23 Ιουνίου 2016 (αποχώρηση/παραμονή από την Ε.Ε.), έχει διολισθησει κατά 9,2% έναντι του δολαρίου και κατά 17,7% έναντι του ευρώ. Σε επίπεδο ανάληψης επενδυτικού κινδύνου, το ασφάλιστρο κινδύνου (CDS-Credit Default Swaps), πενταετούς διάρκειας, στις 4 Δεκεμβρίου, διαμορφωνόταν σε 20,8 μ.β., από 20,9 μ.β., στις 27 Νοεμβρίου.

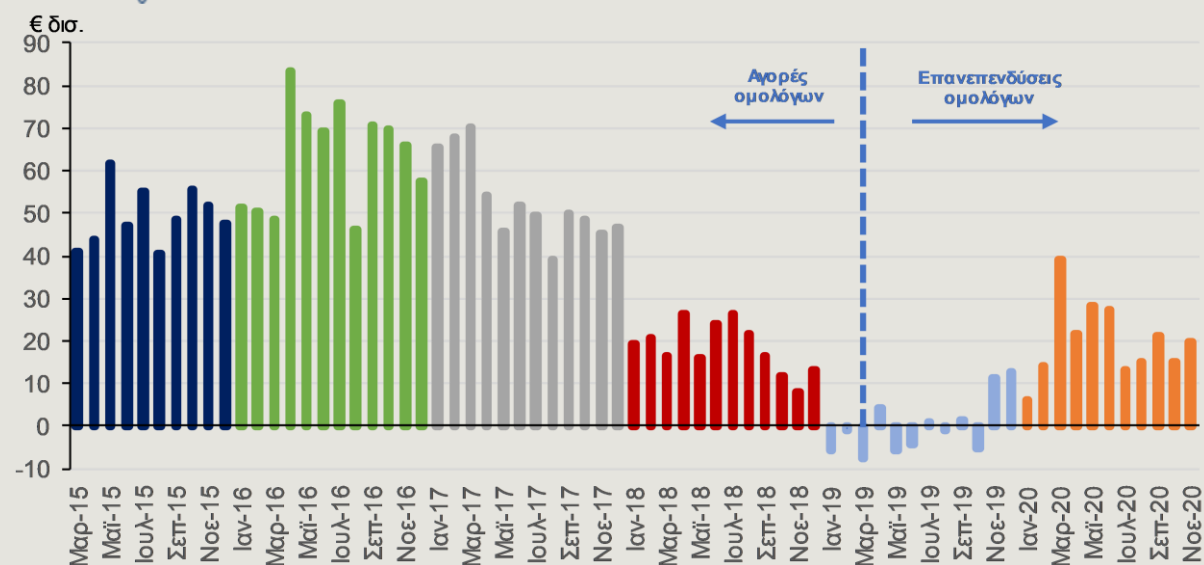
Αγορές ομολόγων – Χαρτοφυλάκιο κρατικών ομολόγων Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

Η αξία του χαρτοφυλακίου κρατικών ομολόγων της ΕΚΤ (Γράφημα 13) που έχει προέλθει από την εφαρμογή του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (QE), για την εβδομάδα μέχρι τις 27 Νοεμβρίου, διαμορφώθηκε στα Ευρώ 2,329 τρισ. Η ΕΚΤ προέβη σε πωλήσεις καλυμμένων ομολόγων, αξίας Ευρώ 1,318 δισ., σε αγορές Asset-Backed Securities, αξίας Ευρώ 257 εκατ. και σε αγορές εταιρικών και ασφαλιστικών ομολογιακών τίτλων, αξίας Ευρώ 1,222 δισ. Επιπρόσθετα, η ΕΚΤ, την περασμένη εβδομάδα, πραγματοποίησε καθαρές αγορές, αξίας Ευρώ 15,7 δισ., στο πλαίσιο του νέου Έκτακτου Προγράμματος Αγοράς Στοιχείων Ενεργητικού, λόγω της πανδημίας (Pandemic Emergency Purchase Programme-PEPP), με τη συνολική αξία του εν λόγω χαρτοφυλακίου να διαμορφώνεται περί τα Ευρώ 696,6 δισ.

Στην ελληνική αγορά ομολόγων, το εύρος της απόδοσης του δεκαετούς κρατικού ομολόγου, λήξης 18 Ιουνίου 2030, με κουπόνι 1,5%, διαμορφωνόταν, στις 4 Δεκεμβρίου, μεταξύ 0,59% και 0,63%. Η διαφορά απόδοσης μεταξύ του δεκαετούς ομολόγου της Ελλάδας και του δεκαετούς ομολόγου της Γερμανίας (spread) υποχώρησε στις 117 μονάδες βάσης. Παράλληλα, η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου της Γερμανίας, ως σημείο αναφοράς του κόστους δανεισμού της Ζώνης του Ευρώ, διαμορφώθηκε στο -0,55% (Γράφημα 14).

ΓΡΑΦΗΜΑ 13

Εξέλιξη αγοραπωλησιών κρατικών ομολόγων ανά μήνα από την ΕΚΤ

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Alpha Bank

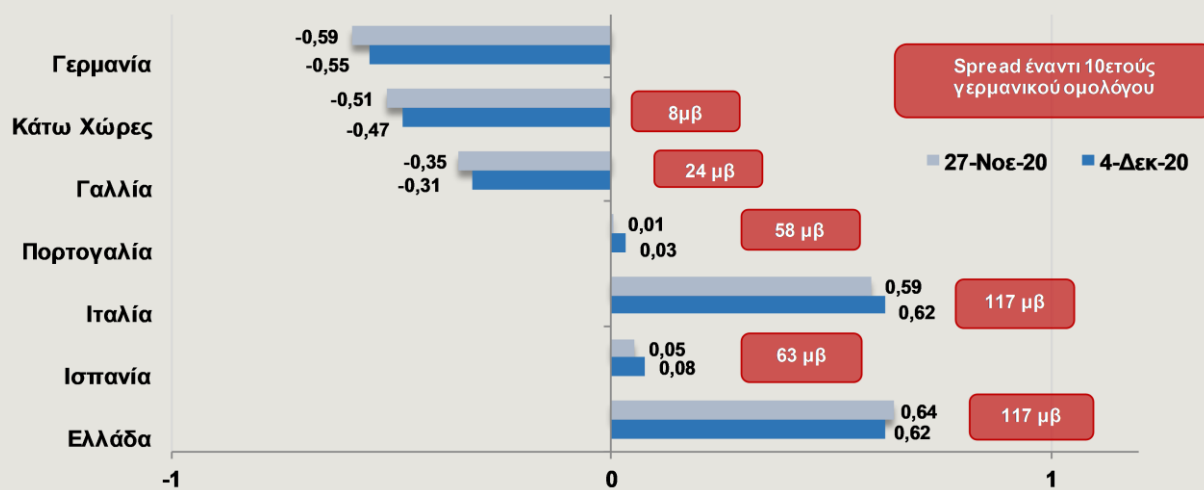
Συνεχίζεται το αδιέξοδο στο οποίο έχει περιέλθει η Ευρωπαϊκή Ένωση, ύστερα από την άσκηση βέτο της Ουγγαρίας και της Πολωνίας σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Προϋπολογισμό και το Ταμείο Ανάκαμψης. Υπενθυμίζεται ότι η αιτία της άρνησης των δύο κρατών είναι ο όρος που συνδέει τη χορήγηση κοινοτικών πόρων με την τήρηση από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης των κανόνων του κράτους δικαίου.

Σύμφωνα με την ειδησεογραφία, οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι επεξεργάζονται εναλλακτικές επιλογές προκειμένου να δοθεί λύση το ταχύτερο δυνατόν, καθώς οποιαδήποτε καθυστέρηση αποβαίνει σε βάρος των δοκιμαζόμενων από την ύφεση ευρωπαϊκών οικονομιών. Στην κρίσιμη αυτή συγκυρία, η επόμενη συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), στις 10 Δεκεμβρίου, αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σπουδαιότητα, καθώς καλείται να στηρίξει εκ νέου τις οικονομίες της Ευρωζώνης. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στις αγορές έχει προεξοφλήσει την αύξηση του συνολικού ποσού του Έκτακτου Προγράμματος Αγοράς Στοιχείων Ενεργητικού, λόγω της πανδημίας (Pandemic Emergency Purchase Programme-PEPP) και τη χρονική επέκταση του προγράμματος. Ωστόσο, δεδομένων των υψηλών προσδοκιών που έχουν δημιουργηθεί, ως απόρροια των πρόσφατων δηλώσεων της επικεφαλής της ΕΚΤ, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο λήψης περαιτέρω μέτρων νομισματικής χαλάρωσης.

Το δεκαετές ομόλογο της Πορτογαλίας, στις 4 Δεκεμβρίου, κατέγραφε απόδοση 0,03%, της Ισπανίας 0,08% και της Ιταλίας 0,62%. Η διαφορά απόδοσης του δεκαετούς πορτογαλικού ομολόγου σε σχέση με την αντίστοιχη του γερμανικού υποχώρησε στις 58 μ.β., ενώ του δεκαετούς ιταλικού ομολόγου υποχώρησε στις 117 μ.β. Τέλος, η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου των ΗΠΑ διαμορφωνόταν στο 0,97%, στις 4 Δεκεμβρίου.

ΓΡΑΦΗΜΑ 14

Αποδόσεις 10ετών ομολόγων (%) και spreads έναντι 10ετούς γερμανικού ομολόγου

Πηγή: Bloomberg, Alpha Bank

Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς

Ετήσια στοιχεία	2015	2016	2017	2018	2019	Ετήσιες Μεταβολές
ΑΕΠ (% ετήσια μεταβολή, σταθερές τιμές 2010)	-0,4	-0,5	1,3	1,6	1,9	
Ιδιωτική Κατανάλωση	-0,3	-0,5	1,9	2,3	1,9	
Δημόσια Κατανάλωση	1,6	-0,2	-0,1	-4,2	1,2	
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	0,2	2,3	8,1	-6,6	-4,6	
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	5,0	-0,4	8,5	9,1	4,8	
Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	7,9	2,2	7,4	8,0	3,0	
Γεν. Δκτ Τιμών Καταναλωτή (% ετ. μεταβ., μ.ο. έτους)	-1,7	-0,8	1,1	0,6	0,3	
Ανεργία (% , μέσο έτους)	24,9	23,5	21,5	19,3	17,3	
Πρωτογενές Ισοζύγιο της Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) *	0,6	3,6	4,0	4,5	4,4	
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	177,0	180,8	179,2	186,2	180,5	
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-0,8	-1,8	-1,9	-2,9	-1,5	

Δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας	2019	2020				Τριμηνιαία στοιχεία (% ετήσιες μεταβολές)
		Q1	Q2	Q3	Τελευταία διαθέσιμη περίοδος	
Οικονομική Δραστηριότητα (% ετήσια μεταβολή)						
Όγκος Λιαν. Εμπορίου (εκτός καυσίμων-λιπ/κών)	0,6	3,8	-7,4	-0,1	-1,3 (Ιαν.-Σεπ.)	
Νέες εγγραφές Επιβατηγών Αυτοκινήτων	13,2	-12,4	-54,2	-14,3	-28,9 (Ιαν.-Σεπ.)	
Ιδιωτική Οικοδομική Δραστ/τα (όγκος σε χιλ. m³)	9,8	55,7	0,3		15,5 (Ιαν.-Αύγ.)	
Βιομηχανική Παραγωγή: Μεταποίηση	0,9	1,5	-7,4	-1,6	-2,6 (Ιαν.-Σεπ.)	
Δείκτες Προσδοκιών						
Δείκτης Υπευθ. Προμηθειών στη μεταποίηση PMI	54,2	51,0	40,0	49,3	42,3 (Νοέ.)	
Δείκτης Οικονομικού Κλίματος	105,4	110,7	91,8	90,8	91,0 (Νοέ.)	
Δείκτης Επιχ/κών Προσδοκιών στη Βιομηχανία	103,6	108,6	87,6	86,9	89,2 (Νοέ.)	
Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών	-19,8	-10,4	-31,1	-34,9	-48,3 (Νοέ.)	
Πιστωτική Επέκταση, (% ετήσια μεταβολή, τέλος περιόδου)						
Ιδιωτικός Τομέας	-0,6	0,1	0,4	2,4	2,4 (Σεπ.)	
Επιχειρήσεις (μη χρηματοπιστωτικές)	1,7	3,4	3,8	8,3	8,3 (Σεπ.)	
- Βιομηχανία	0,4	4,5	6,5	9,5	9,5 (Σεπ.)	
- Κατασκευές	-4,4	-3,7	-4,0	-4,7	-4,7 (Σεπ.)	
- Τουρισμός	3,8	3,7	1,9	11,7	11,7 (Σεπ.)	
Νοικοκυριά	-2,9	-2,9	-2,7	-2,5	-2,5 (Σεπ.)	
- Καταναλωτικά Δάνεια	-1,6	-1,7	-1,7	-1,6	-1,6 (Σεπ.)	
- Στεγαστικά Δάνεια	-3,4	-3,4	-3,0	-2,8	-2,8 (Σεπ.)	
Τιμές και Αγορά Εργασίας						
Δκτ Τιμών Καταναλωτή (% ετ. μετ., μ.ο. περιόδου)	0,3	0,4	-1,4	-1,9	-1,8 (Οκτ.)	
Δκτ Τιμών Διαμερισμάτων, (% ετήσια μεταβολή)	7,2	6,5	4,1	3,2	3,2 (Γ' τρίμ.)	
Ανεργία (% , μ.ο. Περιόδου, εποχ. διορθ.)	17,3	15,9	17,0		16,8 (Αύγ.)	
ΑΕΠ (% ετήσια μεταβολή, σταθερές τιμές 2010)	1,9	0,4	-14,2	-11,7	-11,7 (Γ' τρίμ.)	
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,9	0,2	-12	1	1 (Γ' τρίμ.)	
Δημόσια Κατανάλωση	1,2	1,4	-2,7	4,4	4,4 (Γ' τρίμ.)	
Επενδύσεις	-4,6	-3,2	4,6	0,3	0,3 (Γ' τρίμ.)	
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	4,8	1,6	-33,1	-44,9	-44,9 (Γ' τρίμ.)	
Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	3,0	0,6	-12,9	-6,4	-6,4 (Γ' τρίμ.)	

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, ΕΛΣΤΑΤ, IOBE, IHS Markit

* Χωρίς την επίπτωση της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

¹ Πηγές:

- Υπουργείο Οικονομικών: Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2021, Νοέμβριος 2020,
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: European Economic Forecast, Autumn, Νοέμβριος 2020,
- Διεθνές Νομισματικό Ταμείο: 2nd post programme monitoring, Νοέμβριος 2020.

² Διευκρινίσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με τις καταθέσεις της εγχώριας οικονομίας στα εγχώρια τραπεζικά ιδρύματα:

- Δεν περιλαμβάνεται η Τράπεζα της Ελλάδος. Επίσης, από τον Δεκέμβριο 2016, δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, λόγω αναταξινόμησής του από το χρηματοπιστωτικό τομέα στον τομέα της Γενικής Κυβέρνησης.
- Οι καθαρές ροές και οι ρυθμοί μεταβολής υπολογίζονται αφού ληφθούν υπόψη οι αναταξινομήσεις και οι συναλλαγματικές διαφορές.
- Από τον Μάρτιο 2019, οι καταθέσεις και τα ρέπια των ναυτιλιακών εταιρειών με καταστατική έδρα στο εξωτερικό δεν περιλαμβάνονται πλέον στις καταθέσεις της εγχώριας οικονομίας.

³ Διευκρινίσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με τη χρηματοδότηση της εγχώριας οικονομίας:

- Στα υπόλοιπα περιλαμβάνονται τα δάνεια, οι τοποθετήσεις σε εταιρικά ομόλογα και τα τιτλοποιημένα δάνεια, στα οποία τα πιστωτικά ιδρύματα λειτουργούν ως διαχειριστές.
- Περιλαμβάνεται η χρηματοδότηση από την Τράπεζα της Ελλάδος. Από τον Δεκέμβριο 2016, δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, λόγω αναταξινόμησής του από το χρηματοπιστωτικό τομέα στον τομέα της Γενικής Κυβέρνησης.
- Από τον Μάρτιο 2019, τα δάνεια προς τις ναυτιλιακές εταιρείες με καταστατική έδρα στο εξωτερικό δεν περιλαμβάνονται πλέον στη χρηματοδότηση της εγχώριας οικονομίας.
- Οι καθαρές ροές και οι ρυθμοί μεταβολής υπολογίζονται αφού ληφθούν υπόψη οι αναταξινομήσεις και μεταβιβάσεις δανείων/εταιρικών ομολόγων, οι διαγραφές, καθώς και οι συναλλαγματικές διαφορές.

Το παρόν δελτίο εκδίδεται από την Alpha Bank και έχει αποκλειστικά ενημερωτικό χαρακτήρα. Οι πληροφορίες που περιέχει προέρχονται από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από την Alpha Bank και αποτελούν έκφραση γνώμης βασισμένη σε διαθέσιμα δεδομένα μιας συγκεκριμένης ημερομηνίας. Το παρόν δεν αποτελεί συμβουλή ή σύσταση ούτε προτροπή για την διενέργεια οποιασδήποτε συναλλαγής και ως εκ τούτου δεν έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες όπως, η γνώση, η εμπειρία, η χρηματοοικονομική κατάσταση και οι επενδυτικοί στόχοι ενός εκάστου των δυνητικών ή/και υφιστάμενων πελατών και δεν έχουν ελεγχθεί για πιθανή φορολόγηση του εκδότη στην πηγή ούτε και για άλλη, περαιτέρω, φορολογική συνέπεια εκ της συμμετοχής σ' αυτά. Επίσης δεν συνιστά έρευνα στον τομέα των επενδύσεων κατά την έννοια της ισχύουσας νομοθεσίας και ως εκ τούτου δεν έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νόμου για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων. Η Alpha Bank δεν υποχρεούται να επικαιροποιεί ή να αναθεωρεί το δελτίο αυτό ούτε να προβαίνει σε ανακοινώσεις ή ειδοποιήσεις σε περίπτωση που οποιοδήποτε στοιχείο, γνώμη, πρόβλεψη ή εκτίμηση που περιέχεται σε αυτό μεταβληθεί ή διαπιστωθεί εκ των υστέρων ως ανακριβής. Τυχόν δε προβλέψεις επί του παρόντος δελτίου για την πορεία των αναφερόμενων σε αυτό οικονομικών μεγεθών αποτελούν εκτιμήσεις της Alpha Bank βασισμένες στα δεδομένα που περιλαμβάνονται στο δελτίο. Η Alpha Bank και οι θυγατρικές της, καθώς επίσης τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα στελέχη και οι υπάλληλοι αυτών δεν παρέχουν καμία διαβεβαίωση ούτε εγγυώνται την ακρίβεια, την πληρότητα και την ορθότητα των πληροφοριών που περιέχονται και των απόψεων που διατυπώνονται στο παρόν ή την καταλληλότητά τους για συγκεκριμένη χρήση και δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση ζημία θα μπορούσε τυχόν να προκύψει σε σχέση με οποιαδήποτε χρήση του παρόντος και των πληροφοριών που περιέχει εν όλω ή εν μέρει. Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση αυτού του δελτίου ή τμήματος του πρέπει υποχρεωτικά να αναφέρει την Alpha Bank ως πηγή προελεύσεώς του